

Vem tycker inte om Kalle Anka?

Det är juletid och med ålderns rätt ägnas stor del av helgens dagar till eftertanke och minnen och varje jul i väldigt många år har jag sett på den traditionstyngda "eftermiddagsfilmen" som egentligen består av ett antal filmer.

Denna "eftermiddagsfilm" den börjar som vanligt, klockan femton på Julafton, Kalles vänner.

Speaker (speakerrösten) har under många år varit Bengt Feldreich och detta väcker gamla minnen till liv, minnen om både det ena och det andra. Det ena är en resa, och inte vilken resa som helst. Jag börjar här med resan, för det andra är som Arbogaölet, det kommer senare, eller rentav sist.

Och sist, ja det är väl åtminstone i många andra sammanhang det sämsta.

I oktober 1977 åkte jag tillsammans med några kamrater till USA på en drygt månads lång resa som kommit till stånd beroende på vårt intresse av kriminalvården och dess utveckling i Sverige.

Jag var då verksam på Kva Kumla som i flera avseenden ofta förekom i media eftersom anstalten ansågs med svenska mått mätt som en säkerhetsanstalt.

Eftersom jag hade erfarenhet av tidigare vistelser i USA föll det sig naturligt att planera och genomföra några olika studiebesök i olika delstater i landet och då med särskilt fokus på anstalter med olika klientel men där huvudinriktning var hanteringen av vad som i dagligt tal brukar anses som grova brottslingar.

Såväl brottsbekämpning som rättsvårdande åtgärder och påföljder präglas av att vissa brott är delstatliga och andra brott betraktas som federala och hanteras därmed också på helt olika sätt.

Det gäller både brottsbekämpning, domstolsförfarande och påföljder. Exempelvis är brott mot landet (nationen) federala. Så är fallet också då vissa brott begås i flera delstater.

Generellt är ju de flesta mord och andra grova brott delstatliga.

Ett välkänt fängelse som San Quentin norr om San Francisco i California är ett delstatligt fängelse.

I närheten av El Paso i Texas finns ett federalt fängelse som heter La Tuna och det hanterar federalt dömda brottslingar.

Vi landade på O' Hare International Airport i Chicago och hyrde en bil för vistelsen. Vid återlämnande senare höjdes ett och annat ögonbryn då mätarställningen ökat rejält (cirka 1300 svenska mil).

Resan gick via Nashville och Memphis mot Mexikanska Golfen och New Orleans.

Längre vistelser kräver acklimatisering och New Orleans har mycket att erbjuda, även historiskt. Här blev det några dagar med mat och musik.

En dag ville några se French Quarters men jag tog hissen i Hyatt Regency med hissar som glaskupor ute och inne.

I den enorma foajén kunde man se trettio våningar upp till yttertak.

Högst upp var restaurangen som roterade ett varv i timman. Vid fönsterbord kunde ses delar av staden passera revy.

Eftersom jag var lite extra bekant med en av servitriserna så möter hon mig efter ett toalettbesök och säger att hon anat en annan svensk här nyss, i händelse jag fann denna omständighet intressant.

Jag bad henne att diskret visa mig var personen satt.

Då jag är alldeles intill vrider han sig mot mig och jag blir förvånad men också frustrerad för ansiktet är så bekant, men något fallerade i mitt huvud och jag lyckas inte sätta namn på vad jag ser.

Jag ursäktar mig med att servitrisen nyss talat om att jag antagligen hade en landsman här. Jag poängterar att jag känner igen hans ansikte men kan inte komma på namnet. Då jag presenterar mig säger han att han heter Bengt Feldreich!

Denna omtumlande upplevelse var början på ett intressant och trevligt samtal som började med att han talade om att han varit i Boston hos sin son som studerade och spelade basketboll där.

Bengt hade nu mellanlandat i New Orleans för att förbereda sig inför ett besök i Houston Texas där han skulle göra ett rymdprogram för Sveriges Radio.

Och så frågar han spontant vad jag sysslar med i den här delen av världen. Jag berättar om arbetet vid Kva Kumla samt om de förstående besöken i Texas och California.

Här tar det fart i samtalet då Bengt med förtjusning talar han om att han arbetat i samma bransch som jag nu var i, nämligen den så kallade fångvården. Han hade arbetat vid Långholmen i Stockholm som förr var ett av våra mest kända fängelser i Sverige.

Att träffa Bengt då vi båda var på väg till intressanta förestående projekt var verkligen en minnesvärd händelse.

Efter mötet har varje julhelg fortsatt väcka minnen till liv då jag hört Bengt i Kalle Anka och hans vänner.

Det kan handla om saker förknippade med besöken i USA 1977 men också om rättsvårdande myndigheter.

Resan gav inte bara kunskap om rättsvårdande arbete och rättskipning i USA utan också kontakter och vänskap som blev livslånga.

Att se på TV under julfirandet och se Kalle Anka och hans vänner skänker både glädje och tillbakablickar eftersom Bengts röst kompletterar programinslaget, Kalle och hans vänner.

När jag hör Bengts röst tänker jag på hans arbete och bidrag till kunskap och allmänbildning för att inte tala om den uppenbara sociala kompetens han uppvisat.

På det här sättet påminns jag om mitt möte med honom men också om mina år vid Kumlaanstalten.

I den branschen träffar man många karaktärer och profiler. Det finns dock mer eller mindre sympatiska och pålitliga människor även utanför murarna.

Med facit i hand är det rimligt att fråga sig om de farligaste människorna bara finns innanför våra fångmurar och i anstalter.

Men nu är det jul igen, och man hör och ser Viktor Rydbergs Tomten, förutom Kalle och hans vänner.

Bengts kunskapsförmedling kommer att finnas med oss länge och hans personlighet har berikat Sverige.

Något år efter mitt härliga möte med Bengt Feldreich i New Orleans var jag med om ett helt annorlunda personligt möte. Även detta var kopplat till svensk fångvård, minst sagt.

Som tur är för egen räkning så är egenskaper som mått och sans, tillika med en ärlighet inför det arbete och ansvar som följer med ett arbete i ett rättsväsende, inte särskilt svårbegripligt enligt mina värderingar. Ett sådant arbete ska ju inte bara styras av en basal hantering av intagna brottslingar utan måste vara ägnat att gagna det allmänna, och därmed både skattebetalarna och landet i övrigt. Självfallet ska arbetet ske i samarbete med, och med största hänsyn till, övriga rättsvårdande myndigheter.

Det handlar om ett möte i telefon, ett möte som var ett skolexempel på en avart i myndighetsutövning.

Det handlar om en för många svenskar välkänd profil, den dåvarande generaldirektören för KVS, Kriminalvårdsstyrelsen på 1970-talet.

Vi befinner oss kring andra hälften av 1970-talet och anstaltschefen vid Kumla är helgledig och jag tjänstgör som tf anstaltschef.

Jag har nyss varit nere i Centralvakten för att tala med Vbf (Vaktbefälhavaren) i något specifikt ärende för dagen.

Återkommen upp på "Hyllan" hade jag just satt mig tillrätta med en kopp kaffe och några dokument då Vbf ringer och undrar om jag väntar något särskilt samtal.

Nej något speciellt fanns inte att vänta och inga särskilda problem eller övrigt fanns att fundera på utan helgen väntades förlöpa som "business as usual".

Det var ju helg och ingen särskild verksamhet var inplanerad och verkstäderna var ju helglediga och inga transporter var planerade eller väntade, och därmed inte heller några inskrivningar eller frigivningar.

Några få enkla vanliga besök väntades som var sedan tidigare beslutade och godkända att äga rum i besöksrummen under överinseende av Centralvakten och dess personal.

Jag frågar vad samtalet handlar om och vem som ringer.

Vbf (Vaktbefälhavaren) svarar "Tro det eller ej men det är GD, Bo Martinsson, i telefonen".

Jag säger åt Vbf att släppa fram samtalet.

När jag tar emot samtalet och presenterar mig så talar han om för mig att jag ska se till och förbereda ett extra besök.

Något sådant fanns ej inplanerat, naturligtvis.

GD talar om att besöket ska ske nu i helgen och den som ska besökas är Clark Olofsson.

Clark Olofsson satt vid denna tid på vad vi då kallade "Bunkern" vilket var en särskilt strikt och välbevakad avdelning i det som till vardags var H-huset, eller H2 Vänster.

Jag talade lugnt och sakta om för GD att det både var och är strikta och väldokumenterade regler och rutiner för alla på avdelningen men dessutom på förekommen anledning så hade vi ytterligare skäl vid denna tidpunkt att vara just extra noggranna, även gentemot vissa andra på avdelningen beroende på en del olika för handen föreliggande omständigheter. Saker och ting som aldrig blir offentliga händer och kan utspela sig av olika anledningar i ett fängelse.

För oss där verksamma är inte detta så konstigt utan är ju en del av det arbete som hela tiden föreligger, även då det inte förekommer i boktryck.

Vad gällde för Clark Olofsson vid denna tidpunkt var det dessutom så att ett särskilt besöksförbud hade beslutats för en avsevärd tid framöver. Detta av flera skäl.

GD började mästra mig angående sin särställning i organisationen, och sin makt. Han gjorde inte någon hemlighet av var jag fanns i rangordningen under honom.

Jag talade nu extra lugnt och sakta om för GD att det både var och är strikta och väldokumenterade regler och rutiner för alla på avdelningen men dessutom så hade vi ytterligare skäl vid denna tidpunkt att vara just extra noggranna, även gentemot vissa andra på avdelningen beroende på en del olika omständigheter.

Jag vidhöll alltså mitt tidigare svar, och markerade efter en stund att detta är orubbligt och att det icke heller skulle ändras på.

Då skruvades tonen upp ytterligare och han frågade mig rent ut om jag inte kunde eller ens skulle förstå hur mitt nekande av hans förslag skulle kunna äventyra min fortsatta karriär i och under KVS.

Det hela slutade med att han skrek åt mig att han skulle se till att jag inte skulle kunna fortsätta mitt arbete. Han skulle minsann se till att jag blev "svartlistad" etc.

Och på KVS skulle det aldrig finnas någon plats för mig.

Eftersom samtalet nu börjat ta sig näst intill löjliga uttryck så klargjorde jag än en gång min hållning i "ärendet" och talade om för GD att för min del var detta samtal avslutat och så lade jag på luren.

Jag gick därefter ned till Vbf och informerade om hela samtalet och vi kom då också överens om att jag informerar personalen i Centralvakten om samtalet och dess innebörd.

Alla berörda blev också uttryckligen tillsagda att inget som helst vidare fick förlänga detta helt ogrundade och otillbörliga försök från GD angående ett otillbörligt försök att tillmötesgå Clark Olofssons önskemål.

Ingen erfaren inom kriminalvården någonstans skulle kunna tro att detta kunde ske, med vett och vilja, och stor ansträngning från GD:s sida.

Att någon kunde göra något så idiotiskt, för att inte säga olagligt, kan tyckas märkligt.

Samma person kunde fortsätta som GD till 1987, vilket dessvärre antyder andra brister.

De personer som varit tongivande i den regering som tillsatt en myndighetschef ska inte gång efter annan kunna medverka till ytterligare bristfälliga beslut i samma politikområde.

Väljarna, men framförallt skattebetalarna, har all anledning och giltiga skäl att både ifrågasätta men också utkräva ansvar och adekvata påföljder då myndighetsansvariga brister i sin tjänsteutövning. I det eller de fall en myndighets resurser dessutom har använts för att dölja oegentligheter eller uppenbara brister ska detta skärskådas på ett grannliga sätt.

Under åren efter 1970-talet har ett antal myndighetspersoner blivit nominerade, godkända och tillsatta som högst ansvariga, men brustit i både myndighetsansvar och ekonomisk redovisning men ändå tillåtits fortsätta, i vissa fall på en annan tjänst med annan inriktning, men fortfarande generaldirektör.

Vissa politiker hävdar att kritiken var ogrundad och att brister i kompetens och organisation osannolik.

Här finns flagranta konsekvenser av ett illa ordnat regeringsarbete, men också en uppenbar brist på personkännedom vid både val av kandidat och tillsättning av en myndighetschef.

Och hur var det nu med kompetens och s.k. "track record"?

Är partitillhörighet och partiloyalitet i första hand vad som ska avgöra en persons lämplighet vid tillsättning av en tjänst som generaldirektör?

Varför är vi allmänt i Sverige så rädda för att utkräva ansvar, och att döma en ansvarig för begångna fel och gärningar? Vad händer med solidariteten?